

Innst. S. nr. 231

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

St.meld. nr. 28 (2004-2005)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om evaluering av maksimalpris i barnehager

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Barnehageplass til alle som ønsker det

Regjeringens viktigste mål i barnehagepolitikken er full behovsdekning. Det finnes ingen entydig definisjon av hva som ligger i dette begrepet. Endringer i statlige rammebetingelser, befolkningsendringer og endringer i samfunnsforholdene for øvrig gjør full dekning til et bevegelig mål.

Barnehageloven § 7 annet ledd slår fast at barnehager er en lovpålagt oppgave for kommunen og at kommunen har en plikt til å sørge for et tilstrekkelig antall barnehageplasser. Kommunen har også fått en lovfestet plikt til å gjennomføre en samordnet opptaksprosess.

Målet i barnehageforliket er at full behovsdekning skal nås i løpet av 2005, men i tråd med forliket vurderes tidsplanen for full behovsdekning løpende i lys av utbyggings situasjonen og etterspørselen etter plasser. Redusert foreldrebetaling har ført til vesentlig større etterspørsel etter heltidsplasser. Dette forholdet førte til at Regjeringen i St.prp. nr. 1 (2004-2005) la til grunn at det er mest realistisk å anta at full dekning ikke vil bli nådd før i løpet av 2006.

Kapasitetsveksten i barnehagesektoren i 2004 var totalt på vel 507 000 ukentlige oppholdstimer, som tilsvarer 11 274 heltidsplasser. Sammenlignet med økningen i antall barn, betyr dette at en økning på ett barn i barnehage krevde en kapasitetsvekst tilsvarende 1,43 heltidsplasser. Gjennomsnittlig oppholdstid per uke økte fra 38,1 timer i 2003 til 39,1 timer i 2004. Deresom gjennomsnittlig oppholdstid hadde holdt seg uendret på 2003-nivå, ville kapasitetsveksten i 2004 gitt

plass til om lag 13 300 barn, noe som er 1 300 flere enn måltallet for 2004 som ble lagt til grunn i budsjettet.

Ved utgangen av 2004 hadde totalt 213 045 barn plass i ordinær barnehage eller familiebarnehage, en økning på 7 873 sammenlignet med 2003. I tillegg økte antall barn med tilbud i åpen barnehage med vel 480. Det er fortsatt private som står for størstedelen av økningen. 69,5 pst. av økningen i antall barn kom i private barnehager.

Andelen barn med heltidsplass økte fra 60,8 pst. ved utgangen av 2003 til 65,2 pst. ved utgangen av 2004. I antall barn betyr dette at vel 14 200 flere barn har heltidsplass nå, sammenlignet med 2003, og at antall barn med deltidsplass er redusert med 6 300.

Regjeringen legger til grunn at full behovsdekning ved trinn 1 i maksimalprisen vil kunne nås i løpet av 2006. Regjeringen vil komme tilbake med endelig forslag til måltall for 2006 i statsbudsjettet for 2006.

1.2 Maksimalpris på foreldrebetaling i barnehager

ECON Analyse har gjennomført en evaluering av effektene av forskriften om foreldrebetaling i barnehage, maksimalpris trinn 1. Kartleggingen er basert på skriftlige spørreundersøkelser rettet mot alle kommuner og alle ikke-kommunale barnehager gjennomført i mai/juni 2004 og i oktober/november 2004. I tillegg er det gjennomført kvalitative intervjuer i noen av kommunene som oppga å ha barnehager som ikke overholdt maksimalprisen.

Evalueringen viser at så godt som alle foreldre med barn i kommunale og ikke-kommunale barnehager betaler maksimalpris eller lavere per oktober 2004. Ser vi på alle barn med heltidsplass, dvs. både med og uten moderasjoner, er det bare 1 prosent i kommunale barnehager og 4 pst. i ikke-kommunale barnehager som betaler mer enn maksimalpris.

Satsene for de som betaler fullpris (heltid uten moderasjoner) er redusert. Reduksjonen har vært størst i

ikke-kommunale barnehager, med hele 12 pst. Bare 2 prosent av kommunene og 10 pst. av de ikke-kommunale barnehagene har høyere pris enn maksimalpris for et heltidstilbud uten moderasjoner. En heltidsplass uten moderasjoner kostet per oktober 2004 omtrent det samme i kommunale og private barnehager per måned, 2 700 kroner i kommunale barnehager og 2 730 kroner i ikke-kommunale barnehager. Innføring av maksimalpris har dermed hatt ønsket effekt på prisnivået. Oppholdsbetalingen er totalt sett redusert, og prisforskjellene er nærmest utjevnet mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Foreldrebetalingen for søsken er også redusert, mest i de ikke-kommunale barnehagene. Her er søskensatsene i snitt redusert med 17 pst. for andre barn og 32 pst. for tredje barn og flere. Kravene om minimum 30 pst. moderasjon for andre barn og minimum 50 pst. for tredje barn og flere er i hovedsak fulgt opp. Bare 4 pst. av kommunene bryter kravet, og da særlig i forhold til tredje barn og flere. Blant de ikke-kommunale barnehagene, er det 20 pst. som ikke følger kravene til søskenmoderasjon. Også her er det i hovedsak kravet om 50 pst. moderasjon for tredje barn og flere som brytes. Samtidig er det 32 pst. av kommunene og 22 pst. av de ikke-kommunale barnehagene som gir høyere moderasjon enn forskriften krever.

Etter reformen er det flere som nyter godt av ordninger med inntektsgraderte satser, ved at disse ordningene i større grad er utvidet til også å gjelde ikke-kommunale barnehager. I de ikke-kommunale barnehagene er derfor laveste sats redusert med hele 18 pst. Kommuner som hadde inntektsgraderte satser både før og etter 1. mai 2004 har økt laveste betalingssats, men for alle kommuner samlet er laveste sats likevel redusert.

Undersøkelsen viser også at satsene for deltid er redusert - først og fremst i de ikke-kommunale barnehagene. Reduksjonen er noe lavere enn for heltidsplasser.

Etter forskriften kan kostpenger tas i tillegg til ordinær oppholdsbetaling. Evalueringen viser små endringer i betalingen for kost. Drøyt halvparten av kommunene tar ekstra betalt for matservering. I snitt utgjør kosttillegget 180 kroner per måned. I de ikke-kommunale barnehagene er det 3 av 4 som tar ekstra betalt for kost, i gjennomsnitt 200 kroner per måned.

Barnehageforliket gir til dels andre føringer for regler om unntak fra maksimalprisen under trinn 2 enn under trinn 1. Det at barnehagen er truet av nedleggelse skal fortsatt være et vilkår for unntak fra maksimalprisen. I tillegg skal det å gi et tilbud utover det ordinære være et vilkår for unntak fra maksimalprisen. At kvaliteten rammes, nevnes bare som mulig vilkår for unntak under trinn 1 - ikke under trinn 2.

Barne- og familiedepartementet mener reglene om maksimalprisordningen fortsatt bør utformes slik at de øvrige målene i sektoren kan ivaretas. Den beste måten å gjøre dette på er å videreføre de unntaksreglene som gjelder for trinn 1 i maksimalprisen, samtidig som det åpnes for unntak fra maksimalprisen for tilbud utover det ordinære. Tilbud utover det ordinære vil ofte medføre ekstra kostnader for barnehageeier. For at maxi-

malprisen ikke skal komme i konflikt med målet om mangfold i tilbudet, mener departementet at barnehager som eksempelvis gir et tilbud utover det som følger av pedagognormen, bør kunne overstige maksimalprisen, gitt foreldrerådets godkjenning. Departementet vil i det videre arbeidet med forskrift for trinn 2 i maksimalprisen gjøre en nærmere vurdering av hva slags tilbud som kan defineres som "utover det ordinære". Departementet legger til grunn at det skal være et krav at barnehageeier kan dokumentere at de har ekstra kostnader forbundet med det å gi et tilbud utover det ordinære.

Barnehageforliket forutsatte at maksimalprisen ikke skulle føre til svekket kvalitet. Behovet for å gå utover maksimalpris vil også kunne oppstå i barnehager som gir et ordinært tilbud innenfor de normene som følger av lov og forskrifter, blant annet dersom barnehagen får uforutsette utgifter. På denne bakgrunn mener departementet at unntaksregelen knyttet til kvaliteten i tilbudet bør videreføres også under trinn 2 i maksimalprisordningen. Med de strenge føringene for hva som utgjør en svekkelse av kvaliteten som følger av merknadene til forskrift, er det bare i tilfeller hvor kvaliteten ellers blir betydelig svekket at barnehageeier kan gå utover maksimalprisen. Dersom unntakskriteriet ikke videreføres, kan man risikere at barnehageeier settes i en svært vanskelig økonomisk situasjon eller at barnehageeier må iverksette tiltak som i verste fall kan føre til en uforvarlig eller ulovlig drift.

Barnehageforliket sier at det under trinn 2 av maksimalprisen skal være en øvre grense for hvor langt over maksimalprisen man kan gå. En øvre grense for unntak fra maksimalpris vil sikre en mer lik pris i alle barnehager. På den annen side vil en øvre grense for å overstige maksimalprisen kunne sette barnehageeier i en vanskelig økonomisk situasjon, særlig hvis denne grensen settes lavt. En øvre grense for å overstige maksimalprisen innebærer videre at foreldrenes mulighet til å akseptere en høyere foreldrebetaling begrenses, selv i tilfeller hvor barnehagen er truet av nedleggelse eller redusert kvalitet. En slik grense vil derfor hindre foreldrenes valgmulighet i forhold til å motta et barnehagetilbud og hvilket tilbud de ønsker å motta. Det å innføre en øvre grense for hvor langt over maksimalprisen man kan gå, vil kunne gi noen uheldige utslag for barnehageeiere og for foreldre.

På bakgrunn av ECON Analyses undersøkelse, mener Barne- og familiedepartementet at den øvre grensen for å overstige maksimalprisen ikke bør settes lavere enn om lag 500 kroner over maksimalprisbeløpet. Dette er et foreløpig anslag, og departementet vil komme tilbake til spørsmålet om innføring av en øvre grense for å overstige maksimalpris og eventuelt nivå for en slik grense i forbindelse med senere arbeid med forskrift om foreldrebetaling i barnehage, maksimalpris trinn 2. Barnehageeiers behov for å ta høyere foreldrebetaling enn maksimalpris vil kunne endres betydelig fram til da, blant annet som følge av den videre innfasingen av likeverdig behandling fra 1. august 2005 som vil redusere behovet for å ta høyere foreldrebetaling enn maksimalprisen.

1.3 Likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd

Økningen i satsene for det statlige tilskuddet til private barnehager (33,7 pst.) fra 1. august 2003 og forskriften om økonomisk likeverdig behandling som trådte i kraft 1. mai 2004, utgjør første trinn i innfasingen av likeverdig behandling. Et viktig formål med første trinn var å sette barnehagene i stand til å innføre maksimalpris, til tross for store variasjoner i barnehagenes kostnader. Evalueringen av første trinn i innfasingen av likeverdig behandling viser at dette målet er innfridd. Når vi ser på hvordan foreldrebetalingen varierer innad i hver kommune, viser undersøkelsen til ECON Analyse at ikke-kommunale barnehager har innført maksimalpris på lik linje med de kommunale barnehagene. I gjennomsnitt er ikke-kommunale barnehager om lag 3 pst. billigere enn kommunale barnehager innen samme kommune. Ser vi på variasjonen innad i hver kommune er altså ikke-kommunale barnehager i snitt billigere enn kommunens barnehager, mens de kommunale barnehager er billigst når vi ser på vektete resultater for landet som helhet.

Fra 2004 har kommunene fått øremerkede skjønnsmidler fra staten for å kompensere for kommunale merutgifter knyttet til innføring av maksimalpris, plikten til økonomisk likeverdig behandling og drift av nye barnehageplasser. ECON Analyse sin undersøkelse, som i hovedsak er gjennomført i oktober og november 2004, viser at mange kommuner mener at skjønnsmidlene fra staten er for lave. En rapport fra Samfunns- og næringslivsforskning (SNF), gjennomført på oppdrag fra KS i oktober 2004-januar 2005, konkluderer imidlertid med at reformen generelt verken er underfinansiert eller overfinansiert og at beregningsmåten for skjønnsmidler fanger opp de vesentligste kostnadsfaktorene.

Forskriften om økonomisk likeverdig behandling pålegger kommunen som et minimum å dekke kostnader i ikke-kommunale barnehager som ikke dekkes gjennom foreldrebetaling og andre offentlige tilskudd, med noen begrensninger. 54 pst. av kommunene har lagt seg på en kostnadsdekningsmodell (dvs. forskriftens minimumskrav), 11 pst. har valgt ulike former for enhetskostnadsmodeller, 9 pst. har valgt en blandingsmodell, mens 14 pst. oppgir å ha valgt andre ordninger. Per oktober 2004 hadde 13 pst. ennå ikke bestemt seg for valg av modell.

Ifølge SNFs rapport svarte halvparten av kommunene at de ikke hadde klart å utbetale tilskudd til de ikke-kommunale barnehagene per 1. mai 2004. Andelen synker utover året, og om lag 97 pst. av kommunene oppga at de ved inngangen til 2005 ville ha fått på plass rutiner for likeverdig behandling.

Et fåtall kommuner har som følge av reformen redusert bruk av vikarer og andre tiltak knyttet til bemanningen eller redusert tilbud om kost, utflukter mv. 20 pst. av ikke-kommunale barnehager oppgir å ha redusert bruken av vikarer, mens 18 pst. hadde redusert andre tilbud.

Fra et brukerperspektiv er det en økt tilfredshet med barnehagetjenesten etter reformen. En brukertilfreds-

hetsundersøkelse som TNS Gallup gjennomførte i november 2004-januar 2005, viser at 92 pst. av brukerne er fornøyd med tilbudet, og et stort flertall av disse er meget eller svært fornøyd. Undersøkelsen viser økt tilfredshet på alle kvalitetsindikatorne sammenlignet med 2003. Særlig ser man en økt tilfredshet med prisen på tilbudet i forhold til hva brukerne synes de får igjen. Barnehager er den offentlige tjenesten som brukerne er mest fornøyd med.

ECON Analyses evaluering viser at både kommunene og de ikke-kommunale barnehagene er lite fornøyd med prosessen rundt innføringen av maksimalpris og likeverdig behandling. ECON Analyse mener dette må ses i sammenheng med at reformen ble gjennomført på svært kort tid. 70 pst. av kommunene mener tidsfristene for gjennomføring av reformen var for korte. Generelt er det bare 21 pst. som mener at innføring av reformen er godt tilrettelagt fra statlig hold, men om lag halvparten av kommunene mener de har fått god veiledning og hensiktsmessige verktøy for å praktisere forskriften om likeverdig behandling.

Undersøkelsen viser at kommunene er rimelig godt fornøyd med hvordan selve forskriften er utformet. 66 pst. av kommunene mener forskriften sikrer driften av barnehager, 63 pst. mener forskriften hindrer kostnadsvekst mens 38 pst. mener forskriften fremmer effektivitet.

1.3.1 Videre innføring av likeverdig behandling

Barnehageforliket sier at likeverdig behandling skal innføres. Et viktig formål med første trinn i innfasingen av likeverdig behandling var å sørge for at barnehagene kunne iverksette maksimalprisen på tross av store kostnadsvariasjoner. Andre trinn i denne innfasingen vil skje fra 1. august 2005. Det er lagt inn om lag 230 mill. kroner i skjønnsmidlene som skal gå til økte tilskudd til de private barnehagene.

Departementet har sendt på høring et forslag som bygger på en kombinasjon av kostnadsdekningsprinsipp og enhetskostnadsprinsipp. Hovedregelen om kostnadsdekning er foreslått videreført, men uavhengig av kostnadsnivå skal tilskuddet minimum utgjøre 85 pst. av det tilsvarende kommunale barnehager i kommunen i snitt mottar. Forskriftsendringen har vært på høring, og et stort flertall av høringsinstansene støtter departementets forslag. På bakgrunn av høringsuttalelsene, vil departementet endre forskriften om likeverdig behandling i tråd med høringsutkastet, men med de presiseringer KS foreslår.

Departementet har vurdert å utforme forskriften om likeverdig behandling i tråd med enhetskostnadsprinsippet, dvs. like offentlige tilskudd til alle barnehager innenfor hver kommune. Gitt de vedtatte budsjetterammer for 2005, mener Regjeringen imidlertid at enhetskostnadsprinsippet ikke bør legges til grunn. Dette vil innebære at en del ikke-kommunale barnehager vil få økt tilskudd, mens andre ikke vil få dekket sine kostnader. Disse vil settes i en vanskelig økonomisk situasjon, og dette vil kunne føre til redusert kvalitet i tilbudet og i verste fall nedleggelse. Kommunene vil også komme i en vanskelig prioriteringssituasjon. Konsekvensen for

mange kommuner vil trolig være at de må øke ressursinnsatsen utover dagens nivå ved en omprioritering fra andre kommunale sektorer, noe som vil være i strid med barnehageforlikets forutsetning.

Flere av høringsinstansene mener at departementet på sikt bør legge enhetskostnadsprinsippet til grunn. Departementet mener at en slik modell kan være hensiktsmessig når likeverdig behandling er ferdig innfaset. Ferdig innfasing av likeverdig behandling vil blant annet legge til rette for reell pris konkurranse og sette private barnehager bedre i stand til å tilby gode lønns- og arbeidsvilkår for sine ansatte, men dette forutsetter økt offentlig finansiering utover budsjetttrammen for 2005. Regjeringen vil komme tilbake til spørsmålet om videre innfasing av likeverdig behandling i forslaget til statsbudsjett for 2006.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Brit I. H. Andreassen, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Ola T. Lånke og Oddny Omdal, og fra Senterpartiet, Eli Sollid Øveraas, viser til at partiene i Stortinget i juni 2003 inngikk et bredt forlik om barnehagepolitikken. I Innst. S. nr. 250 (2002-2003) sier komiteen at en slik bred enighet vil gi større politisk ro rundt en viktig og omfattende velferdsreform, og dermed gi barnehageforeldre og barnehagesektoren større trygghet og forutsigbarhet. Barnehageforliket har ført til en meget positiv utvikling i barnehagesektoren. Det er bygget 5 ganger flere heltidsplasser (45 timer) i 2004 enn i 2000 og det rapporteres om ytterligere utbyggingstakt i 2005 og prisen er redusert. Gjennom Budsjett-innst. S. nr. 2 (2004-2005) fastslo komiteen både de viktige målene og virkemidlene i barnehagepolitikken: full barnehagedekning, maksimalpris på 1 500 kroner (2002-kroner, pris og kostnadsjustert) og likebehandling mellom private og offentlige barnehager. Komiteen viste også til at målsettingen om full barnehagedekning og innføring av makspris trinn 2 står fast. Komiteen understreket videre at det innføres en maksimalgrense for foreldrebetaling på 1 500 kroner (pris og kostnadsjustert) under forutsetning av at tilnærmet full behovsdekning er nådd i 2005.

Komiteen understreker at målene og valg av virkemidler slik det er nedfelt i barnehageforliket står fast. Komiteen ser at behovet økte både for nye barnehageplasser og heltidsplasser etter at maksprisen på 2 750 kroner ble innført. Det reelle behovet for barnehageplasser vil vi først vite når makspris trinn 2 er innført. Komiteen forventer at behovet for heltidsplasser og nye plasser øker ytterligere når makspris trinn 2 innføres. Komiteen peker på at inntektsgradering og søskenmoderasjon er viktige elementer for at alle foreldre skal kunne ha råd til å velge barnehageplass for sine barn.

Komiteen ser at barnehageloven § 7 annet ledd slår fast at barnehager er en lovpålagt oppgave for kommunen og at kommunen har en plikt til å sørge for et tilstrekkelig antall barnehageplasser. Kommunen har også fått en lovfestet plikt til å gjennomføre en samordnet opptaksprosess.

Komiteen viser til at målet i barnehageforliket er at full behovsdekning skal nås i løpet av 2005, men i tråd med forliket vurderes tidsplanen for full behovsdekning løpende i lys av utbyggingssituasjonen og etterspørselen etter plasser. Komiteen merker seg at redusert foreldrebetaling har ført til vesentlig større etterspørsel etter heltidsplasser. Kapasitetsveksten i barnehagesektoren i 2004 var totalt på vel 507 000 ukentlige oppholdstimer, som tilsvarer 11 274 heltidsplasser. Sammenlignet med økningen i antall barn, betyr dette at en økning på ett barn i barnehage krevde en kapasitetsvekst tilsvarende 1,43 heltidsplasser.

Komiteen merker seg at ved utgangen av 2004 hadde totalt 213 045 barn plass i ordinær barnehage eller familiebarnehage, en økning på 11 274 heltidsplasser sammenlignet med 2003. I tillegg økte antall barn med tilbud i åpen barnehage med vel 480. Det er fortsatt private som står for størstedelen av økningen. 69,5 pst. av økningen i antall barn kom i private barnehager. Komiteen ser at Regjeringen legger til grunn at full behovsdekning ved trinn 1 i maksimalprisen vil kunne nås i løpet av 2006. Regjeringen vil komme tilbake med endelig forslag til måltall for 2006 i statsbudsjettet for 2006. Komiteen viser til at i henhold til meldingen sto rundt 15 400 barn i barnehagekø ved årsskiftet 2004 og prognosene for bygging av nye barnehageplasser i 2005 er 18 000 nye plasser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at en stor andel av kommunene allerede har full barnehagedekning. I disse kommunene vil ikke et utvidet behov avdekkes før makspris 2 innføres. Ny barnehageutbygging i disse kommunene vil ikke skje før det utvidete behovet kommer til syne. En utsettelse av innfasing av makspris trinn 2 vil dermed kunne føre til en langsommere utbygging av nye barnehageplaner.

Komiteen viser til barnehageforliket, der det blir sagt følgende om videre nedtrapping av foreldrebetalingen:

"Det iverksettes en maksimalgrense (trinn 2) for foreldrebetalingen på 1 500 kroner (2002-kroner pris- og kostnadsjustert) pr. måned i barnehagene fra 1. august 2005, under forutsetning av at tilnærmet full behovsdekning nås i 2005. Hvis målet om tilnærmet full behovsdekning ikke nås i 2005, må tidspunktet for innføring av trinn 2 i maksimalprisen vurderes på nytt."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener på denne bakgrunn at trinn 2 i maksimalprisen først skal innføres når målet om tilnærmet full behovsdekning er nådd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er skuffet over at Regjeringen mener at innføring av makspris 2 skal skyves ut uten å tidfeste innføringen. Mange foreldre har forventet at makspris 2 nå skulle komme.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener imidlertid at det nå er for knapp tid frem til 1. august til at sektoren kan forberede seg på innføring av et nytt maksprisregime. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at det blant annet skal lages et regelverk for kriterier for hva man kan kreve betaling for utover makspris 2.

Disse medlemmer mener imidlertid at makspris 2 bør innføres så raskt som mulig. Disse medlemmer mener derfor at makspris 2 bør innføres fra 1. januar 2006.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener dette vil bety at vi når tilnærmet full dekning i løpet av 2005. Disse medlemmer vil derfor innføre makspris trinn 2 fra 1. august 2005. Dette er nødvendig for ikke å skyve full barnehagedekning ut i tid. Det er først en tid etter en har innført makspris trinn 2 at en vil vite det reelle behovet for barnehageplasser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil innføre lov hjemlet rett til barnehageplass når full barnehagedekning er oppnådd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke viktigheten av at barnehagereformen skal fullfinansieres og det statlige tilskuddet må være øremerket fram til full barnehagedekning er oppnådd.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at prognosetallene departementet har innhentet viser en bruttoøkning på i overkant av 17 000 heltidsplasser. Flertallet vil peke på at det er stor usikkerhet knyttet til dette tallet. En del plasser vil bli lagt ned og utbyggingsplanene er i varierende grad endelig vedtatt. Noen av plassene vil først bli tatt i bruk i 2006. Flertallet viser til at i 2004 måtte det bygges 1,43 ny heltidsplass for å få inn ett nytt barn i barnehage. Sannsynligheten for å nå tilnærmet full barnehagedekning i løpet av 2005 er derfor svært liten.

I tillegg vil komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti peke på at barnehagesektoren har gitt tilbakemelding om at tidsfristene ved innføring av maksimalpris trinn 1 var altfor korte, og disse medlemmer mener derfor det er viktig at maksimalpris trinn 2 ikke innføres før vi vet med sikkerhet når vi når tilnærmet full barnehagedekning. Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at det i tråd med barnehageforliket er riktig å priori-

tere full barnehagedekning før en innfører maksimalpris trinn 2.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på det er den enkelte familiebarnehageeiers ansvar å tilsette assistent og pedagogisk veileder. Flertallet viser til at familiebarnehager kan organiseres på ulike måter, men det kan være maksimalt 30 barn per pedagogisk veileder. Kommunen har ansvar for godkjenning og tilsyn av familiebarnehager, både kommunale og ikke-kommunale. Kommunen har imidlertid ikke ansvar for organisering og drift, men flere kommuner har valgt å legge til rette for samarbeid om organisering og pedagogisk veiledning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at mangel på barnehageplasser har gjort at en rekke familiebarnehager har blitt opprettet. Familiebarnehager er underlagt lov om barnehager. Det daglige arbeidet med barna utføres ofte av en barnehageassistent, som må få veiledning og oppfølging av en pedagogisk leder for barnehagen, hjemlet i lov om barnehager. Pedagogisk veileder er også et formkrav for etablering av en familiebarnehage, hvilket kommunen plikter å gi. Dette organiseres oftest gjennom et senter for familiebarnehager og kravet er 1,5 timer per barn per uke. Det er imidlertid mulighet for kommunene å fraskrive seg ansvaret og delegere dette til den enkelte familiebarnehage uten noen form for kontroll. Dette fordi kommunene ikke har hatt kapasitet til å drive veiledning av alle. Opp mot 60 pst. av dagens familiebarnehager drives helhetlig i egen regi, hvor assistent og pedagogisk veileder anskaffes av den enkelte familiebarnehage uten ytterligere kvalitetssikring. Dette er ikke godt nok. Disse medlemmer er derfor glad for at departementet ser behovet for å beholde hjemmel til å fastsette regler om godkjenning og drift av familiebarnehager. Ved etablering av en familiebarnehage er det viktig å ansette personell med ønskelige kvalifikasjoner. Det er i dag ingen andre krav til assistent enn politiattest. I dag skal familiebarnehager drives i egne hjem. Det kan søkes dispensasjon om drift utenfor hjemmet, men dette viser seg å være vanskelig. Hvilket igjen gjør at noen mindre familiebarnehager ikke kan slå seg sammen og få ønsket synergi, samarbeid mellom ansatte om aktiviteter, og samarbeid om barna.

Disse medlemmer mener det bør være enklere for små familiebarnehager å slå seg sammen til et kvalitativt godt tilbud. Dette må følges opp i forskriften for godkjenning og drift, som følger av lov om barnehager og rammeplanen. Det bør vurderes å opprette barnehagebaser i kommunene. Til basen bør det knyttes et veiledningstilbud for familiebarnehager slik at man på den måten får en offentlig kvalitetssikring og oversikt over det totale tilbudet. Basen bør fungere som et kompetansesenter og bidra til å gjøre hverdagen tryggere for barn og foreldre gjennom økt kvalitetssikring. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere prøveprosjekt med barnehagebaser tilknyttet barnehager i kommunene som skal være kompetanse- og veiledningssentre for familiebarnehager."

Disse medlemmer merker seg at det er et problem å få kommunene til å opprettholde det nominelle nivået på 2003-nivå, slik barnehageforliket forutsatte. Etter disse medlemmers syn vil det være viktig å finne fram til sanksjoner som sikrer at kommunene opprettholder sin forpliktelse i forhold til finansieringen av barnehagereformen. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen synliggjøre i budsjettet for 2006 hvilke virkemidler det vil være aktuelt å bruke overfor kommuner som ikke gjennomfører finansieringen av barnehager slik det er bestemt fra Stortinget."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det ikke kan søkes dispensasjon i forbindelse med lokaler. Familiebarnehager skal fortrinnsvis drives i bebodde hjem. Dersom bebodde lokaler ikke kan skaffes, kan kommunen i særlige tilfeller godkjenne ubebodde lokaler som et hjem i familiebarnehage. Disse medlemmer vil peke på at lov om barnehager ikke hindrer mindre familiebarnehager i å slå seg sammen. Disse medlemmer vil videre peke på at barnehageloven gjelder for familiebarnehager, også når det gjelder tilsyn og samordnet opptak.

Disse medlemmer er kjent med at flere kommuner har barnehagebaser for familiebarnehagene. Disse fungerer både som besøkssted for barna med assistent, som vikarsted når assistenten er syk og som oppholdssted for barna når assistenten avspaserer. Disse medlemmer ber departementet spre erfaringene med slike barnehagebaser til alle landets kommuner.

Disse medlemmer viser til stortingsmeldingen der departementet sier at det vil følge opp forutsetningen om at kommunene har opprettholdt sitt bidrag når de endelige KOSTRA-tallene for 2004 foreligger. Disse medlemmer viser videre til at departementet vil komme tilbake til spørsmålet i budsjettproposisjonen for 2006.

Maksimalpris på foreldrebetaling i barnehager

Komiteen registrerer at ECON Analyse har gjennomført en evaluering av effektene av forskriften om foreldrebetaling i barnehage, maksimalpris trinn 1. Kartleggingen er basert på skriftlige spørreundersøkelser rettet mot alle kommuner og alle ikke-kommunale barnehager gjennomført i mai/juni 2004 og i oktober/november 2004.

Komiteen viser til at det i tillegg til skriftlige spørreundersøkelser er gjennomført kvalitative intervjuer med representanter for foreldre i 23 private barnehager og representanter fra kommunene som disse barnehagene ligger i. Det er også gjennomført kvalitative intervjuer med 2 av kommunene som oppga å ha barnehager som ikke overholdt maksimalprisen.

Komiteen er meget fornøyd med at evalueringen av maksimalpris i barnehager viser at så godt som alle foreldre med barn i kommunale og ikke-kommunale barnehager betaler maksimalpris eller lavere per oktober 2004. Ser vi på alle barn med heltidsplass, dvs. både med og uten moderasjoner, er det bare 1 prosent i kommunale barnehager og 4 pst. i ikke-kommunale barnehager som betaler mer enn maksimalpris. Komiteen ser dette som en konkret synliggjøring av at barnehageforliket og innføringen av makspris trinn 1 har vært vellykket, både for barnehageeiere og for småbarnsforeldre.

Komiteen merker seg at satsene for dem som betaler fullpris (heltid uten moderasjoner) er redusert. Reduksjonen har vært størst i ikke-kommunale barnehager, med hele 12 pst. Bare 2 pst. av kommunene og 10 pst. av de ikke-kommunale barnehagene har høyere pris enn maksimalpris for et heltidstilbud uten moderasjoner. En heltidsplass uten moderasjoner kostet per oktober 2004 omtrent det samme i kommunale og private barnehager per måned, 2 700 kroner i kommunale barnehager og 2 730 kroner i ikke-kommunale barnehager. Komiteen er meget fornøyd med at innføring av maksimalpris dermed har hatt ønsket effekt på prisnivået. Oppholdsbetalingen er totalt sett redusert, og prisforskjellene er nærmest utjevnet mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager. Komiteen venter en tilsvarende reduksjon av prisnivået når makspris trinn 2 blir innført.

Komiteen ser at foreldrebetalingen for søsken også er redusert, mest i de ikke-kommunale barnehagene. Her er søskensatsene i snitt redusert med 17 pst. for andre barn og 32 pst. for tredje barn og flere. Kravene om minimum 30 pst. moderasjon for andre barn og minimum 50 pst. for tredje barn og flere er i hovedsak fulgt opp. Bare 4 pst. av kommunene bryter kravet, og da særlig i forhold til tredje barn og flere. Komiteen merker seg at blant de ikke-kommunale barnehagene er det 20 pst. som ikke følger kravene til søskenmoderasjon. Også her er det i hovedsak kravet om 50 pst. moderasjon for tredje barn og flere som brytes. Samtidig er det 32 pst. av kommunene og 22 pst. av de ikke-kommunale barnehagene som gir høyere moderasjon enn forskriften krever. Komiteen er bekymret for at det er så mange som 20 pst. av de ikke-kommunale og 4 pst. av de kommunale barnehagene som ikke følger kravene til søskenmoderasjon. Komiteen mener at det er særlig alvorlig at det går ut over foreldre som har tre eller flere barn i barnehager. Komiteen ber Regjeringen følge denne utviklingen nøye, og vurdere å fremme forslag om tiltak i forbindelse med statsbudsjettet 2006.

Komiteen viser til at kommunen har et ansvar som tilsynsmyndighet for å påse at barnehageloven med forskrifter følges opp. Kommunen kan gi pålegg om retting av uforsvarlige eller ulovlige forhold ved virksomheten. Hvis fristen for å etterkomme et slikt pålegg ikke overholdes, kan tilsynsmyndigheten vedta tidsbegrenset eller varig stenging av virksomheten. Komiteen vil peke på at brudd på forskriftene i verste fall kan føre til at barnehagen blir stengt. De offentlige til-

skuddene vil da opphøre. Forskriften om foreldrebetaling gir også foreldrene klageadgang. Det er viktig at foreldrene er klar over dette. Komiteen vil be departementet på egnet måte formidle dette til barnehageeiere og foreldre. Fylkesmannen vil på vanlig måte følge opp klager i forbindelse med søskenmoderasjon, og på den måten påse at barnehager som får offentlig støtte følger reglene for søskenmoderasjon.

Komiteen er tilfreds med at flere nyter godt av ordninger med inntektsgraderte satser, og at disse ordningene i større grad er utvidet til også å gjelde ikke-kommunale barnehager. Komiteen mener at det at alle skal ha råd til å velge barnehageplass, er en viktig del av barnehageforliket. I de ikke-kommunale barnehagene er derfor laveste sats redusert med hele 18 pst. Kommuner som hadde inntektsgraderte satser både før og etter 1. mai 2004 har økt laveste betalingssats, men for alle kommuner samlet er laveste sats likevel redusert. Komiteen minner om at denne ordningen ikke skal være dårligere nå enn før barnehageforliket inntrådte og viser til barnehageforlikets innstilling: Innst. S. nr. 250 (2002-2003) under overskriften foreldrebetaling. Komiteen ber Regjeringen følge utviklingen når det gjelder inntektsgradering og rapportere tilstanden i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Komiteen merker seg at undersøkelsen viser også at satsene for deltid er redusert - først og fremst i de ikke-kommunale barnehagene. Reduksjonen er noe lavere enn for heltidsplasser.

Komiteen ser at etter forskriften kan kostpenger tas i tillegg til ordinær oppholdsbetaling. Evalueringen viser små endringer i betalingen for kost. Drøyt halvparten av kommunene tar ekstra betalt for matserving. I snitt utgjør kosttillegget 180 kroner per måned. I de ikke-kommunale barnehagene er det 3 av 4 som tar ekstra betalt for kost, i gjennomsnitt 200 kroner per måned.

Departementet peker på at barnehageforliket gir til dels andre føringer for regler om unntak fra maksimalprisen under trinn 2 enn under trinn 1. Det at barnehagen er truet av nedleggelse skal fortsatt være et vilkår for unntak fra maksimalprisen. Komiteen viser til barnehageforliket i Innst. S. nr. 250 (2002-2003) s. 20:

"Foreldrebetaling

Maksprisen skal gjelde barnehager med et ordinært tilbud innenfor dagens lover og forskrifter. Det åpnes for at man - under forutsetning av godkjennelse i foreldreutvalget - kan gå ut over maksimalpris dersom barnehagen gir et tilbud utover det ordinære tilbudet, og dersom en barnehage - på tross av offentlige tilskudd og foreldrebetaling - er truet av nedleggelse."

Komiteen merker seg at Barne- og familiedepartementet mener at behovet for å gå utover maksimalpris også vil kunne oppstå i barnehager som gir et ordinært tilbud innenfor de normene som følger av lov og forskrifter, blant annet dersom barnehagen får uforutsette utgifter. På denne bakgrunn mener departementet at unntaksregelen knyttet til kvaliteten i tilbudet bør videreføres også under trinn 2 i maksimalprisordningen. Med de strenge føringene for hva som utgjør en svekkelse av kvaliteten som følger av merknadene til for-

skrift, er det bare i tilfeller hvor kvaliteten ellers blir betydelig svekket at barnehageeier kan gå utover maksimalprisen. Dersom unntaksriteriet ikke videreføres, mener departementet at man kan risikere at barnehageeier settes i en svært vanskelig økonomisk situasjon eller at barnehageeier må iverksette tiltak som i verste fall kan føre til en uforsvarlig eller ulovlig drift.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, deler ikke departementets vurdering her, og mener at dette forslaget bryter med hele intensjonen bak maksprisen på barnehager. Dersom det innenfor et ordinært barnehagetilbud også gis rom for å gå utover maksprisen, uthuler det hele maksprisen som et grunnleggende element i barnehagepolitikken. Flertallet vil understreke at i tilfeller der kvaliteten er truet av maksprisen ved ordinært barnehagetilbud, gir barnehageforliket mulighet til å øke maksprisen, dersom foreldreutvalget godkjenner det og barnehagen er truet av nedleggelse.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil peke på at forskriften om foreldrebetaling legger strenge føringer for når barnehageeier kan gå utover maksimalprisen for å unngå at kvaliteten rammes. I merknadene til forskriften heter det at ikke enhver svekkelse av kvaliteten gir mulighet til å sette høyere foreldrebetaling, og at unntaksbestemmelsen først og fremst kommer til anvendelse dersom bemanningen må reduseres i en slik grad at det pedagogiske tilbudet rammes betydelig. Disse medlemmer mener derfor at det er ingen grunn til å tro at maksimalprisen uthules dersom denne unntaksbestemmelsen videreføres. Disse medlemmer viser videre til at Foreldrerådet også må gi sitt samtykke til at foreldrebetalingen settes høyere enn maksimalgrensen. Disse medlemmer peker på at det vil være uheldig dersom barnehageeier har begrensede muligheter til å gjøre noe for å bedre økonomien i barnehagen før barnehagen er direkte truet av nedleggelse. Det vil også være i strid med barnehageforliket dersom maksimalprisen truer kvaliteten i barnehagene.

Komiteen viser til at barnehageforliket sier at det under trinn 2 av maksprisen skal være en øvre grense for hvor langt over maksprisen man kan gå. Under pkt. 3.3.2 "Øvre grense for å overstige maksimalprisen" i St.meld. nr. 28 (2004-2005) Om evaluering av maksprisen i barnehager, drøfter departementet fordeler og ulemper ved en øvre grense på maksimalprisen, slik barnehageforliket la føringer om. Departementets konklusjon er at det vil komme tilbake til spørsmålet om innføring av en øvre grense for å overstige maksimalprisen og eventuelt nivå, i forbindelse med senere arbeid med forskrift om foreldrebetaling, makspris trinn 2. Departementet peker selv på at den videre innføring av likeverdig behandling vil redusere behovet for å ta høyere foreldrebetaling enn maksprisen, ved at om lag 60 pst. av de ikke-kommunale barnehagene vil få økt offentlig tilskudd fra 1. august 2005.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, holder fast på at det skal være en øvre grense for hvor langt over maksimalprisen man kan gå, slik barnehageforliket sa, og ber Regjeringen komme tilbake til et nivå for dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Flertallet understreker at maksprisen kun skal kunne overstiges dersom barnehagen er nedleggingstruet eller barnehagen gir et tilbud utover det ordinære barnehagetilbudet. Flertallet mener at taket for den øvre grensen må settes lavt og ønsker heller ikke en utvikling der noen barnehager gir et tilbud langt utover det ordinære, og kan ta tilsvarende høy pris.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på at utformingen av regelverk for trinn 2 må sees i sammenheng med den videre innfasingen av likeverdig behandling, som vil redusere behovet for å ta høyere foreldrebetaling enn maksimalpris. Neste trinn i innfasingen skjer allerede fra 1. august 2005. Effekten av dette vil ikke være målbar før det har gått noe tid. Dette flertallet vil derfor peke på at en utredning av hvor langt utover maksimalpris foreldrebetalingen skal settes, ikke kan gjennomføres og ferdigstilles innen statsbudsjettet for 2006 legges fram. En eventuell ny utredning bør dessuten sees i sammenheng med det videre arbeidet med utarbeiding av regelverk for maksimalpris trinn 2.

Komiteen viser til at departementet i det videre arbeidet med forskrift for trinn 2 i maksimalprisen vil gjøre en nærmere vurdering av hva slags tilbud som kan defineres som "ut over det ordinære". Komiteen støtter departementets forslag om at det skal være et krav at barnehageeier kan dokumentere at de har ekstra kostnader forbundet med det å gi et tilbud utover det ordinære.

Likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd

Komiteen viser til at økningen i satsene for det statlige tilskuddet til private barnehager (33,7 pst.) fra 1. august 2003 og forskriften om økonomisk likeverdig behandling som trådte i kraft 1. mai 2004, utgjør første trinn i innfasingen av likeverdig behandling. Et viktig formål med første trinn var å sette barnehagene i stand til å innføre maksimalpris, til tross for store variasjoner i barnehagenes kostnader. Departementet redegjør for at evalueringen av første trinn i innfasingen av likeverdig behandling viser at dette målet er innfridd. Undersøkelsen til ECON Analyse viser at ikke-kommunale barnehager har innført maksimalpris på lik linje med de kommunale barnehagene. I gjennomsnitt er ikke-kommunale barnehager om lag 3 pst. billigere enn kommunale barnehager innen samme kommune, mens de kommunale barnehager er billigst når man ser på vektete resultater for landet som helhet.

Komiteen viser til at kommunene fra 2004 har fått øremerkede skjønnsmidler fra staten for å kompensere for kommunale merutgifter knyttet til innføring av

maksimalpris, plikten til økonomisk likeverdig behandling og drift av nye barnehageplasser. Undersøkelsen til ECON Analyse, som i hovedsak er gjennomført i oktober og november 2004, viser at mange kommuner mener at skjønnsmidlene fra staten er for lave. En rapport fra Samfunns- og næringslivsforskning (SNF), utarbeidet på oppdrag fra KS i oktober 2004-januar 2005, konkluderer imidlertid med at reformen generelt verken er underfinansiert eller overfinansiert og at beregningsmåten for skjønnsmidler fanger opp de vesentligste kostnadsfaktorene. Komiteen mener at det er grunn til å be Regjeringen gå igjennom nivået og fordelingen av skjønnsmidlene, og se på hvilke kommuner som mener at skjønnsmidlene ikke er tilstrekkelige, og sammenlikne disse kommunene og andre i forhold til om de har opprettholdt sitt nominelle bidrag til barnehager, slik barnehageforliket slo fast. Komiteen ber Regjeringen se nærmere på dette i budsjettforslaget for 2006.

Komiteen viser til at forskriften om økonomisk likeverdig behandling pålegger kommunen som et minimum å dekke kostnader i ikke-kommunale barnehager som ikke dekkes gjennom foreldrebetaling og andre offentlige tilskudd, med noen begrensninger. Departementet opplyser at 54 pst. av kommunene har lagt seg på en kostnadsdekningsmodell (dvs. forskriftens minimumskrav), 11 pst. har valgt ulike former for enhetskostnadsmodeller, 9 pst. har valgt en blandingsmodell, mens 14 pst. oppgir å ha valgt andre ordninger. Per oktober 2004 hadde 13 pst. ennå ikke bestemt seg for valg av modell. Ifølge SNFs rapport svarte halvparten av kommunene at de ikke hadde klart å utbetale tilskudd til de ikke-kommunale barnehagene per 1. mai 2004. Andelen synker utover året, og om lag 97 pst. av kommunene oppga at de ved inngangen til 2005 ville ha fått på plass rutiner for likeverdig behandling.

Komiteen er bekymret for at et antall kommuner har redusert bruk av vikarer og andre tiltak knyttet til bemanningen eller redusert tilbud om kost, utflukter mv. 20 pst. av ikke-kommunale barnehager oppgir å ha redusert bruken av vikarer, mens 18 pst. hadde redusert andre tilbud. Kvaliteten i barnehagene må opprettholdes.

Komiteen er svært fornøyd med at det fra et brukerperspektiv er en økt tilfredshet med barnehagetjenesten etter reformen. En brukertilfredshetsundersøkelse som TNS Gallup gjennomførte i november 2004-januar 2005, viser at hele 92 pst. av brukerne er fornøyd med tilbudet, og et stort flertall av disse er meget eller svært fornøyd. Komiteen peker på at undersøkelsen viser økt tilfredshet på alle kvalitetsindikatorne sammenlignet med 2003, noe som klart viser positive effekter av barnehageforliket og innføring av maksprisen. Særlig ser man en økt tilfredshet med prisen på tilbudet i forhold til hva brukerne synes de får igjen. Barnehager er den offentlige tjenesten som brukerne er mest fornøyd med.

Komiteen merker seg at ECON Analyses evaluering viser at både kommunene og de ikke-kommunale barnehagene er lite fornøyd med prosessen rundt innføringen av maksimalpris og likeverdig behandling.

Videre innfasing av likeverdig behandling

Komiteen viser til at barnehageforliket sier at likeverdig behandling skal innføres. Et viktig formål med første trinn i innfasingen av likeverdig behandling var å sørge for at barnehagene kunne iverksette maksimalprisen på tross av store kostnadsvariasjoner. Andre trinn i denne innfasingen vil skje fra 1. august 2005. Ifølge statsbudsjettet 2005 er det lagt inn om lag 230 mill. kroner i skjønnsmidlene som skal gå til økte tilskudd til de private barnehagene.

Komiteen er kjent med at departementet har sendt på høring et forslag som bygger på en kombinasjon av kostnadsdekningsprinsipp og enhetskostnadsprinsipp. Hovedregelen om kostnadsdekning er foreslått videreført, men uavhengig av kostnadsnivå skal tilskuddet minimum utgjøre 85 pst. av det tilsvarende kommunale barnehager i kommunen mottar i snitt. Forskriftsendringen har vært på høring, og et stort flertall av høringsinstansene støtter departementets forslag. På bakgrunn av høringsuttalelsene vil departementet endre forskriften om likeverdig behandling i tråd med høringsutkastet, men med de presiseringer KS foreslår. Departementet har vurdert å utforme forskriften om likeverdig behandling i tråd med enhetskostnadsprinsippet, dvs. like offentlige tilskudd til alle barnehager innenfor hver kommune. Gitt de vedtatte budsjetterammer for 2005, mener Regjeringen imidlertid at enhetskostnadsprinsippet ikke bør legges til grunn.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Barnehageforliket forutsetter at likeverdig behandling skal innføres. Videre sier barnehageforliket følgende om bruken av kommunale midler og statlige skjønnsmidler, jf. Innst. S. nr. 250 (2002-2003):

"Komiteen vil understreke betydningen av at disse midlene brukes til å sikre barnehagenes økonomi på bakgrunn av ulike kostnadssituasjoner."

Forskriften om likeverdig behandling, hvor kostnadsdekning er hovedregelen, er utformet i tråd med barnehageforliket. Når likeverdig behandling er ferdig innfaset bør imidlertid enhetskostnadsprinsippet legges til grunn.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til høringsuttalelser fra PBL (Private Barnehagers Landsforbund) om at kostnadsdekningsmodellen ikke gir en økonomisk likebehandling for kommunale og private barnehager slik barnehageforliket forutsetter. Ifølge PBL mener 33 pst. av kommunene og 64 ikke-kommunale barnehager at kostnadsdekningsmodellen for de offentlige tilskuddene truer barnehagedriften.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at innenfor budsjetterammene for 2004 og 2005 ville forskjellene i økonomisk resultat vært enda større innenfor en enhetskostnadsmodell, da mange barnehager ikke ville fått dekket sine kostnader, mens andre ville fått langt mer

enn nødvendig for å dekke driftskostnadene. Disse medlemmer mener imidlertid at Enhetskostnadsmodellen bør legges til grunn når likeverdig behandling er ferdig innfaset, men er kjent med at modellen vil føre til at flere barnehager enn i dag vil overfinansieres i forhold til dagens kostnadsdekningsmodell.

Komiteen peker på at flere av høringsinstansene mener at departementet på sikt bør legge enhetskostnadsprinsippet til grunn. Departementet mener at en slik modell kan være hensiktsmessig når likeverdig behandling er ferdig innfaset.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at rapporter særlig fra private barnehager viser at kostnadsdekningsmodellen har hatt en meget skjev fordelingseffekt, der noen barnehager har råd til å betale utbytte, mens andre har store driftsproblemer. Flertallet konstaterer at Regjeringen sier at den vil komme tilbake til spørsmålet om videre innfasing av likeverdig behandling i forslaget til statsbudsjett for 2006.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ber Regjeringen i denne forbindelse vurdere å forslå en modell som har elementer fra både kostnadsdekningsmodellen og enhetsmodellen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning av at den videre innfasing av likeverdig behandling må komme i statsbudsjettet for 2006. Disse medlemmer mener at målet for en slik videre innfasing må være at Regjeringen legger frem en enhetskostnadsmodell.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen vil fastsette en forskriftsendring som innebærer at en kombinasjon av kostnadsdekningsmodellen og modellen med enhetskostnader vil tre i kraft allerede fra 1. august i 2005. Ved ferdig innfasing av likeverdig behandling bør enhetskostnadsprinsippet legges til grunn. Disse medlemmer vil peke på at dette forutsetter økt offentlig finansiering utover budsjetterammen for 2005.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen vurdere prøveprosjekt med barnehagebaser tilknyttet barnehager i kommunene som skal være kompetanse- og veiledningssentre for familiebarnehager.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen synliggjøre i budsjettet for 2006 hvilke virkemidler det vil være aktuelt å bruke overfor kommuner som ikke gjennomfører finansieringen av barnehager slik det er bestemt fra Stortinget.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til sine merknader og til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

St.meld. nr. 28 (2004-2005) - om evaluering av maksimalpris i barnehager - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 2. juni 2005

Sonja Irene Sjøli
leder

May Hansen
ordfører

